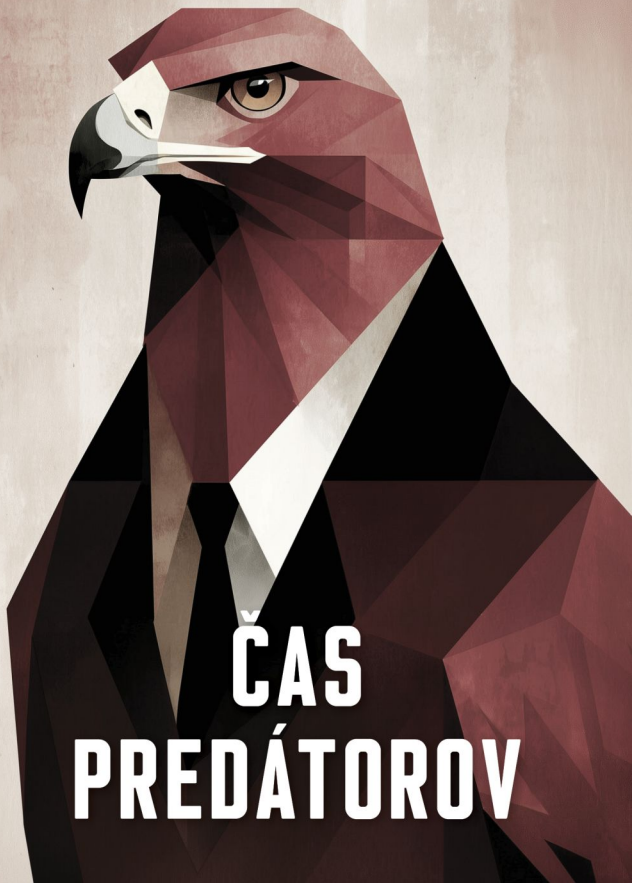

AUTOR KNIHY *KREMELSKÝ MÁG*

GIULIANO DA EMPOLI

**ČAS
PREDÁTOROV**

**ČAS
PREDÁTOROV**

GIULIANO DA EMPOLI

**ČAS
PREDÁTOROV**

TATRAN

Z francúzskeho originálu Giuliano da Empoli: L'Heure des prédateurs,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Éditions Gallimard,

Paríž 2025,

preložil Peter Kijaba.

Vydalo Vydavateľstvo TATRAN, s. r. o., v roku 2026,
so sídlom Klariská 16, 815 82 Bratislava, Slovenská republika.

Vyšlo ako 5638. publikácia a 43. zväzok edície
Svetová tvorba.

Vydanie I.

Knižnú väzbu navrhol a spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Renáta Koutenská

Jazykový redaktor Matej Rumanovský

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

info@slovtatran.sk

All rights reserved.

Copyright © Éditions Gallimard, 2025

Translation © Peter Kijaba 2026

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2026

ISBN 978-80-222-1937-2

Medzi hrdinami, ktorých cnostné životy
pred nami rozostiera Plútarchos,
nachádzame len málo šľachetných.

CURZIO MALAPARTE

Keď prvé správy o vylodení Hernána Cortésa dorazili do metropoly Aztéckej ríše, Moctezuma II. bezodkladne zvolal svojich najbližších poradcov. Aký postoj zaujať voči nečakaným návštevníkom, ktorí sem priplávali odniekiaľ z neznáma na podivných plávajúcich pevnostiach?

Niektorí navrhovali, že votrelcov treba ihneď vyhnať. Ríšske vojská by nemali mať najmenší problém rozdrviť niekoľko stoviek drzých uchvatiteľov, ktorí sa opovážili vstúpiť na územie Trojitej aliancie bez pozvania. „Áno, ale...!“ namietali iní. Podľa prvých zistení sa cudzinci zdali byť obdarení nadprirodzenými schopnosťami: boli celí odetí v kove, od ktorého sa odrážali aj tie najostrejšie šípy. Jazdili na ohromných zvieratách pripomínajúcich jelene, ktoré ich poslúchali na slovo. A čo bolo najdôležitejšie, ovládali ohnivý dych a hromové fúkačky, ktoré im umožňovali zabiť každého, kto sa spriečil ich vôli. Čo ak to neboli len drzí barbari, ale bohovia? Čo ak ich vodca – ten biely, bradatý, so žiarivou prilbou – bol v skutočnosti vyhnaným bohom, Opereným hadom Quetzalcóatlom, ktorý sa vrátil na zem?

Panovník, chytený do pasce protichodných názorov, urobil to, čo politici v takýchto situáciách robia od nepamäti: rozhodol sa nerozhodnúť. K cudzincom poslal vyslanca so vzácnymi darmi, aby ich ohromil veľkoleposťou svojho vládnutia, no zároveň im prikázal vyhnúť sa hlav-

nému mestu. Výsledok bol taký, aký už celé veky zvykne vyplývať z podobného váhania: keďže sa chcel Moctezuma aj za cenu potupy vyhnúť vojne, napokon dosiahol oboje – vojnu aj potupu.

V posledných troch desaťročiach sa politickí predstavitelia západnej demokracie správali zoči-voči technologickým konkvistádorom presne ako Aztékovia v 16. storočí. Konfrontovaní hromami a bleskami internetu, sociálnych sietí a umelej inteligencie sa podvolili v nádeji, že na nich padne aspoň trochu hviezdneho prachu.

Ani nedokážem spočítať, koľkokrát som bol svedkom týchto ponižujúcich rituálov. V ktorejkoľvek metropole vyzerá tá scéna vždy rovnako. Oligarcha vystúpi zo svojho súkromného lietadla v mrzutej nálade, otrávený faktom, že musí márne stráviť drahocenný čas s nejakým prežitým kmeňovým náčelníkom, namiesto toho, aby ho zasvätil užitočnejšiemu, posthumanistickému zámeru. Politik ho s veľkou pompou privíta pod pozlátenými klenbami, značnú časť krátkeho súkromného rozhovoru strávi úpenlivými prosbami o pridelenie výskumného centra alebo laboratória pre umelú inteligenciu a nakoniec sa uspokojí s narýchlo urobeným selfičkom.

Rovnako ako v Moctezumovom prípade, ani poddajnosť súčasným vládnym predstaviteľom k prežitiu nestačila: konkvistádori najprv predstierali úctu k ich autorite, kým boli v podradnom postavení, no postupne si upevnili svoju moc. Teraz nastal čas predátorov a všetko sa vyrieši ohňom a mečom.

ČAS PREDÁTOROV

Táto útla kniha je záznamom spomínaných udalostí, je písaná z pohľadu aztéckeho pisára a jeho vlastným spôsobom – skôr v obrazoch než v pojmoch. Jej cieľom je zachytiť ducha sveta v okamihu, keď sa prepadá do priepasti, a mrazivé zovretie iného sveta, ktorý ho práve nahrádza.

New York, september 2024

Štyria muži v hnedých oblekoch sprevádzajú predsedu Palestínskej samosprávy. Jeden z nich je o niečo vyšší, iný zavalitejší, no všetci majú rovnako šedivé vlasy, drsnú pleť a strhaný výraz úradníkov, alebo bývalých bojovníkov, z ktorých sa stali úradníci. Keď si sadajú, hnedé nohavice sa im vyhrnú nad krátke sivé ponožky, strácajúce sa v lacných topánkach. Kým Abbás rozvíja svoj monológ o prebiehajúcej tragédii, muži v hnedom zostávajú dokonale nehybní, na všetkých štyroch tvárach sa zračí rovnaký výraz: neurčitá ľútosť. V istej chvíli vytvorí ich šéf paralelu s vojnami z rokov 1948 a 1967, ktoré prinútili státisíce Palestínčanov emigrovať. Ktovie, kde vtedy boli oni? Zrejme sa práve narodili, potom dospievali, zmietaní bohvieakými násilnými udalosťami dejín. Ich výraz sa nemení, sú príliš unavení. A nemení sa ani vtedy, keď si berie slovo francúzsky prezident. Niektorí z nich možno rozumejú, ostatní musia čakať na preklad tlmočníka. Zdá sa však, že hradbu ich vyčerpania nedokáže preraziť nič, a to ani vo chvíli, keď rozhovor medzi oboma hlavami štátov vzplanie.

Až kým nezaznie jedno slovo. Jediné, nečakané slovo v prúde všetkých naučených fráz, vopred zaradených me-

dzi milióny ďalších, ktorými sú tieto stretnutia presýtené. Pri tomto slove muži v hnedom ožijú. Skľúčené telá sa narovnajú v smere oboch prezidentov, oči sa im náhle rozžiaria. Vytahujú malé zápisníky, začnú si robiť poznámky a vymieňajú si kradmé, takmer radostné pohľady.

Nikto nedokáže „túto zmes štátnika a uličníka“, ktorú spozoroval Mérimée už u Palmerstona, zosobniť lepšie ako Lula (Luis Inácio Lula da Silva – pozn. prekl.). Pleť sa, Macrona nazve Sarkozym. Tiež si toho už dosť prežil – robotnícky život, tridsať rokov triedneho zápasu, väzenie, dve funkčné obdobia ako prezident Brazílie. Vytvoril program Bolsa Família, ktorý vytiahol milióny Brazílčanov z totálnej chudoby. Neskôr pád, opäť väzenie za absurdný škandál a napokon oslobodenie, zmŕtvychvstanie a v sedemdesiatich šiestich rokoch nové zvolenie za prezidenta. Žiadny svetový líder sa nemôže pochváliť podobnou životnou dráhou. Lula žartuje, provokuje ako niekto, kto už všetko videl, no stále je schopný bleskových postrehov, vie rozosmiať a vie dojať. Vojde do sály plnej vedúcich štátnikov a podmaní si ju.

Na konci stretnutia spomenie Haiti, hlavné mesto v rukách gangov, a zaväzuje sa, že sa tým bude osobne zaoberať. Francúzsky prezident mu predstaví Danyho Laferrière, rodáka z Haiti. Lula sa nadchne, objíme Danyho, poplieska ho po chrbte ako dávno strateného brata. „A tu je ďalší spisovateľ,“ povie mu Macron. „Ale ja som len Talian,“ hovorím trochu rozpačito. Lula sa zasmee a uteší ma objatím.

Člen ochranky iránskeho prezidenta sa postaví pred dvere malej miestnosti, v ktorej jeho šéf debatuje s francúz-

ským prezidentom. Pristúpi k nemu príslušník ochrannej služby Elyzejského paláca: „Pane, tu nemôžete postávať.“ Iránec ani brvou nepohne. Francúz nalieha: „Pane, vidím, že máte pri sebe zbraň, to je neprípustné. Tu ste na francúzskom území.“ Iránec si ho premeria: „Môj prezident je vo vnútri.“ „Môj tiež, uisťujem vás, že mu nič nehrozí.“ Iránec súhlasí, že sa posunie o pár centimetrov ďalej. V tom zasiahne agent americkej tajnej služby: „Pane, nemáte oprávnenie tu postávať. Okrem toho vidím, že ste ozbrojený, to je neprípustné. Tu ste na americkom území.“ Francúza na okamih čosi rozptýli. Iránec to využije a vráti sa na pôvodné miesto pred dverami. „Pane, tu nemôžete stáť!“ A kolotoč sa začína odznova.

Rovnako ako bitku pri Waterloo z pohľadu hrdinu Fabricia del Donga (z románu *Kartúza parmská* – pozn. prekl.), ani Valné zhromaždenie OSN nemožno vnímať v jeho celistvosti. Nachádzame tu perspektívu lídrov, presvedčených, že sú hnacou silou sveta, hoci sú väčšinou podriadení nevyhnutnosti a len zriedka schopní udalosti tvoriť – a aj to nie vždy k lepšiemu. Je tu perspektíva poradcov a šerpov (diplomatických konzultantov – pozn. prekl.), ktorí spriadajú svoje siete a vymieňajú si sprisahanecké pohľady, pretože poznajú minulosť a poznajú budúcnosť – vedia, čo sa odohráva na scéne a čo ostáva zraku skryté. A potom je tu tiež perspektíva bodyguardov, ktorí po sebe zazerajú ako rozoštvané psy, zatiaľ čo bezpečnostný periméter zhromaždenia, javiaci sa ako absolútna utópia, im na tvári vytvára vrásky.

Teraz si vezmite tieto tri úrovne – lídrov, poradcov a strážcov – a vynásobte ich číslom stodeväťdesiattri, počtom štátnych delegácií prítomných na Valnom zhromaž-

dení. Každá z nich s neotrasiteľným presvedčením, že je pupkom sveta. Dokonca aj Tuvalu. Ba aj Východný Timor. Začnete chápať, prečo Organizácia Spojených národov nemôže fungovať. Ale možno aj prečo sa bez nej nevieme zaobiť.

„Na tomto svete je príšerné, že každý má svoje dôvody.“ Postreh Jeana Renoira tu nadobúda podobu inštitúcie, ktorej poslaním je spojiť všetky tieto dôvody. Nejde však o teoretický proces. Valné zhromaždenie OSN je predovšetkým záležitosťou tiel.

Telá lídrov, zvyknuté na široké priestory palácov, v ktorých obyčajne prebývajú, sa v úzkych chodbách a klaustrifobických sálach Skleneného paláca (ktoré mu mimochodom ako meno príliš nesedí), cítia stiesnene. Telá poradcov a šerpov, natlačených v sklopných sedadlách, striehnu v prúde rituálnych fráz na ono slovo, čo im napriek všetkému a napriek všetkým, dovolí pohnúť sa vpred. A napokon telá bodyguardov, ktorým sťažujú prácu a ktorí sa zlostia alebo naopak, ponímajú veci filozoficky, behajú, aby nezaostali, a narážajú pritom do ostatných.

Telo mocného je abstraktná entita. Ponorené do okázalých rituálov, dodávajúcim rytmus jeho životu – do pozlátých palácov, sirén sprievodov – stáva sa symbolom, stelesnením kolektívnej entity, národa, štátu. Aby sa však takáto premena udiala, aby sa z obyčajného ľudského tela stalo stelesnenie miliónov iných, je potrebný priestor: „rozmery príliš veľké pre malý počet hostí“, ticho a ten „prepych v prázdnych sálach“, ktorý Flaubert pripisoval kráľovským rezidenciám.